

BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁS (módosított változat)

- „A börtön nem egy épület, ahol gonosztevőket tartanak elzárva. A börtön egy intézmény, amellyel a társadalom tükröt tart magának. A börtönben sorsokat őriznek.” (Orbán, 9. oldal)
- Az új szabályozás egy 34 évvel ezelőtti törvényerejű rendeletet (1979. évi 11. tvr.) vált fel, amelyet megalkotása óta több mint negyvenszer módosították.
- Magyarországon 28 önálló jogállású büntetés-végrehajtási intézet, 6 büntetés-végrehajtási intézmény és 12 büntetés-végrehajtási gazdasági társaság működik.
- A büntetés-végrehajtási intézetek átlagos telítettsége 137 százalék. (BVOP, 2012.12.31.)
- Jelenleg 18 300 fogvatartott van, 5 600-zal több, mint ahány férőhely a büntetés-végrehajtási intézetekben van.
- Az Emberi Jogi Bíróság súlyos kártérítésre kötelezte Magyarországot a fogvatartottakra vonatkozó európai egyezmények minimális feltételeinek be nem tartása miatt (többek között Hagyó-, Szel-, Csüllög-, Engel-, Fehér-ügy)

A Kormány [T/13096.](#) számú, büntetések, az intézkedések és egyes kényszerintézkedések végrehajtásáról szóló törvényjavaslat célja a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény által bevezetett új jogintézményekkel harmonizáló, egységes rendszert alkotó törvény megalkotása, amely az új büntetésekkel, intézkedésekkel, valamint a kidolgozott egyéb módosításokkal összhangban új alapokra helyezi a büntetés-végrehajtást.

A módosított változat a magyarországi börtönhelyzet statisztikai vonatkozásaiban tartalmaz korrekciókat.

A büntetés célja

A büntetési rendszerek felépítése, működése nem elméleti megfontolások eredménye, azt a gyakorlat alakította ki. Az első büntetési elméletekkel foglalkozók pedig nem jogászok voltak, hanem filozófusok. Protagoras, Platón és Arisztotelész neve fordul elő legtöbbször, hiszen a tett és tettes központú büntetési elméletek megalapozói voltak.

A XIX. században alakult ki a **szabadságvesztés alapeszméje**, amely az ártalmatlanná tételre, a teljes elszigetelésre, a munkavégzésre, valamint a kezdeti osztályozásra és a javítás eszméjére épült. Ezekből az elemekből jött létre a század központi büntetési formája, a szabadságvesztés és annak intézménye a börtön, amely az újkor vívmánya.

A büntetés célja kezdetben a **bűnelkövetőknek a társadalomból való kizárása** volt, később az **átnevelés** és a **reszocializációs törekvés** vált hangsúlyossá.

BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁS

A büntetés-végrehajtás **állami, fegyveres, rendvédelmi szerv**, amely külön jogszabályban meghatározott szabadságelvonással járó büntetéseket, intézkedéseket, valamint büntetőeljárásai kényszerintézkedéseket, továbbá elzárást hajt végre.

A büntetés-végrehajtási jog a **büntetések, a büntetőjogi intézkedések, a szabadságkorlátozó kényszerintézkedések végrehajtását**, annak **előkészítését és megkezdését**, a végrehajtáshoz kapcsolódó **járolékos feladatokat**, a végrehajtásban közreműködő szervek és személyek feladatait, a végrehajtás hatálya alatt álló személy jogi helyzetét (jogait és kötelezettségeit), **társadalomba való visszavezetésének**, illetve beilleszkedésének **módszereit**, a jogok és kötelezettségek érvényesítésének módját **szabályozza**.

NEMZETKÖZI EGYEZMÉNYEK

Az emberhez méltó büntetés-végrehajtás megvalósításának igénye már az első világháború után kialakult. Az 1920-as években a nemzetközi büntetőjogi és börtönügyi bizottság felállította az ún. **minimális követelményeket**, melyeket az elítéltek emberséges és szociális kezelése szempontjából minden tagállamnak kötelessége volt betartani.

A Népszövetség – és Magyarország is – 1929-ben elfogadta az **Alapelvek az elítéltek kezelésére** címmel kiadott dokumentumot, amely a legfontosabb korabeli börtönügyi követelményeket foglalta össze.

A fogvatartottakhoz kapcsolódó alapelveket is tartalmazza az [Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata](#), valamint a [Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezség Okmányja](#).

Az ENSZ 1955. augusztus 23-a és szeptember 2-a között tartott kongresszusán fogadta el a bebörtönzöttekkel való bánásmóddhoz kiadott általános minimális irányelveket. Az Európa Tanács 1950. november 4-én hagyta jóvá Az [Emberi Jogok és Alapvető Szabadságjogok Európai Egyezményét](#), melynek 3. cikke értelmében senkit sem szabad kínzásnak, embertelen és megalázó büntetésnek, vagy bánásmódnak alávetni.

[Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága R87/3. szám](#) alatti ajánlása az Európai Börtönszabályokról szól, amely az egyes országok börtönügyi szabályának alapját képezte.

BÖRTÖNHELYZET MAGYARORSZÁGON

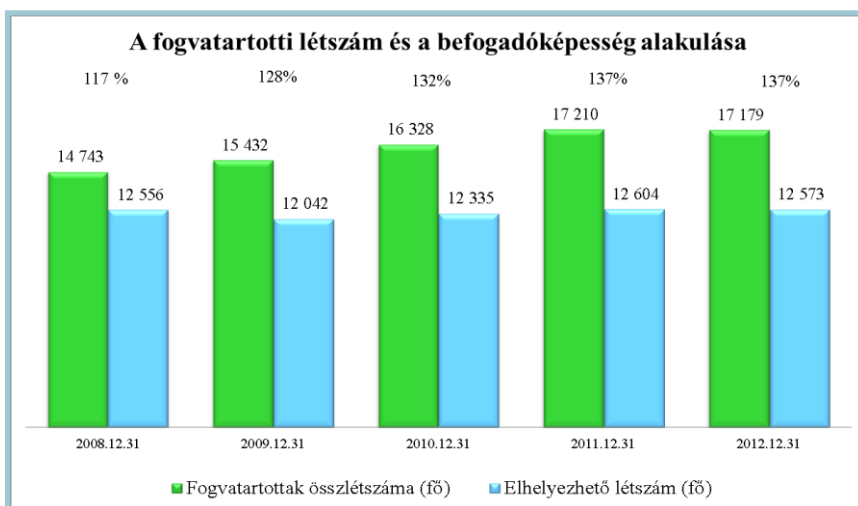
A magyar büntetés-végrehajtás évek óta küzd a **túlszűfolttság** problémájával. A BVOP adatai szerint a hazai intézetek telítettsége 2011 és 2012 végén is **137 százalékos** volt. A fogvatartottak száma dinamikusabban nő, mint ahogyan a börtönök befogadóképessége bővülne. A börtönök túlszűfolttsága magában rejti az embertelen, megalázó bánásmód megállapításának veszélyét. Magyar György ügyvéd szerint, ha a fogvatartottak részére nem tudják biztosítani az európai egyezmények minimális feltételeit, akkor a sorozatos egyezményesértékek költségét az államnak kell megtérítenie.

A **túlszűfolttság csökkentésének lehetséges módjai** az alternatív szankciók alkalmazása:

- félelzáras (lényegében részidős elzárás)
- hétfélig büntetés-végrehajtás;
- házi őrizet;
- a büntetés-végrehajtási intézetek bővítése;
- új büntetés-végrehajtási intézetek építése.

Önfenntartó börtön

Önellátó, részben önellátó büntetés-végrehajtás alatt **olyan szervezetrendszer** értünk, amely közfeladatának végrehajtása során a **tevékenységéhez szükséges termékeket, illetve szolgáltatásokat** – teljes egészében vagy részben – **saját maga állítja elő**.

Forrás: [BVOP](#)

Garamvölgyi László, a Nemzeti Bünmegelőzési Tanács szóvivője 2013. szeptemberi tájékoztatása szerint egy rab eltartása ma Magyarországon napi 2 300 forintba kerül.

A fogvatartottak által végzett termelő munka szervezése során törekedni kell a börtönök önellátóvá és részben önfenntartóvá tételére. A büntetés-végrehajtási szervezet részbeni önellátóvá válása alapvető érdek is a szervezet működőképességének fenntarthatósága céljából.

A büntetés-végrehajtási intézetekben tizenkét gazdasági társaság működik, amelyek közül nyolc ipari, négy mezőgazdasági kft. A börtönök gyártanak többek között cipőt, konfekció- és munkaruhát, fűrészárut, egészségügyi papírt, fémszerkezetet, iroda- és konyhabútort. A börtönökben 3550-an dolgoznak.

A belügyi szervek ruházatának egységesítésével összhangban a rendészeti egyenruházat gyártása döntően fogvatartotti munkálattal valósul meg.

Központi Kivizsgáló és Módszertani Intézet

A törvényjavaslat bevezetné az elítéltek besorolása körében a fokozatos végrehajtást elősegítő, egyéniesítést lehetővé tevő rendszert. Ennek lényege, hogy a befogadaskor felméri az elítélt személyi, társadalmi hátterét, egészségi, pszichés állapotát, intelligenciáját és biztonsági kockázati szintjét, majd a folyamatos vizsgálatokkal elősegítik a visszailleszkedést a társadalomba. Ezt a feladatot látja az új, speciális intézet, a Központi Kivizsgáló és Módszertani Intézet (KKMI).

A hazai ítélkezési gyakorlatot vizsgálva megállapítható, hogy a büntető bíróságok egyre többször pénzbüntetést és próbára bocsátást alkalmaznak a végrehajtandó szabadságvesztés helyett, ezzel csökkentve a börtönnépességet. (Rákóczi)

Fogvatartotti ráta* az európai országokban (1995-2012)

A 2011-12-es adatok csökkenő sorrendjében

Ország	1995	1997-1998	1999	2003-2005	2009-2010	2011-2012
Oroszország	690	685	730	550	598	508
Fehéroroszország	-	505	575	532	385	438
Ukrajna	-	415	430	416	330	336
Litvánia	360	355	385	234	239	314
Lettország	375	410	360	337	319	304
Észtország	270	320	310	339	265	252
Csehország	190	215	225	190	208	221
Lengyelország	170	145	145	209	217	220
Szlovákia	150	140	125	165	172	203
Magyarország	120	135	150	164	153	173
Törökország	80	95	100	95	164	168
Nagy-Britannia	105	125	125	143	154	154
Spanyolország	105	110	110	141	165	150
Románia	200	200	220	180	131	149
Bulgária	110	140	145	143	120	146
Portugália	125	145	130	125	108	127
Horvátország	55	45	50	68	107	115
Ciprus	30	35	40	50	83	112
Görögország	55	55	70	82	102	111
Olaszország	85	85	90	98	111	109
Ausztria	85	85	85	106	103	104
Franciaország	95	90	90	91	96	102
Belgium	75	80	80	88	94	100
Hollandia	65	85	90	123	94	87
Németország	85	90	95	96	87	83
Svájc	80	90	85	81	79	76
Dánia	65	65	65	70	71	74
Norvégia	55	55	60	65	71	73
Svédország	65	60	60	81	78	70
Szlovénia	30	40	50	56	67	64
Finnország	60	55	45	71	60	59
Izland	40	40	35	39	55	47

*Fogvatartotti ráta: fogvatartottak száma 100 000 lakosra

Forrás: Nagy Ferenc: Gondolatok a hosszú tartamú szabadságvesztésről és az európai börtönnépességről – Börtönügyi Szemle 2013/1.

KÜLFÖLDI PÉLDÁK

- Vannak országok, ahol a büntetés-végrehajtás alapvető elvi jellegű rendelkezéseit elsősorban a **büntető anyagi jogban** találjuk, és a végrehajtás részletes szabályait különböző szintű előírások tartalmazzák (Svájc).
- Létezik olyan szabályozás, amely szerint a büntetés-végrehajtás alapvető joganyaga a **büntető eljárási törvényben** található (Franciaország).
- A harmadik és leggyakoribb megoldás szerint **önálló büntetés-végrehajtási törvény** tartalmazza a büntetés-végrehajtási joganyagot. (pl. Olaszország, Spanyolország, Portugália, a skandináv országok, számos közép-európai ország, illetve általában a volt szocialista országok).

Források:

- [1979. évi 11. törvényerejű rendelet](#) a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló
- [6/1996. \(VII. 12.\) IM rendelet](#) a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól
- [2012. évi C. törvény](#) a Büntető Törvénykönyvről
- Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága ([BVOP](#))
- Bereczki Brigitta: A fogvatartottak elhelyezésének körülményei, a büntetés-végrehajtási intézetek telítettsége – *Ügyészek Lapja* 2012/5-6.
- Csetnek László: Egy központi kivizsgáló és módszertani intézet tervezete – *Módszertani Füzetek* 1986/2.
- Fábán Erika: Interjú Dr. Magyar Györggyel – www.jogiforum.hu, 2013. október 4.
- Módos Tamás: Büntetés-végrehajtási nevelés. Budapest: Rejtjel, 1998
- Nagy Ferenc: Gondolatok a hosszú tartamú szabadságvesztésről és az európai börtönépességről – *Börtönügyi Szemle* 2013/1.
- Németh Nóra: Utógondozás? No de hogyan? Górcső alatt a magyar és amerikai utógondozás megvalósulásának mikéntje. In: *Diáktudomány: a Miskolci Egyetem Tudományos Diákköri munkáiból*, [2012-2013]. Miskolc: Miskolci Egyetemi K., 2013
- Orbán Károly: *Börtönvilág*. Budapest, Korona, 1999
- Pallo József: Az elítéltek foglalkoztatása az európai büntetés-végrehajtási gyakorlatban – *Börtönügyi Szemle* 2010/4.
- Rákóczi Dóra: A szabadságvesztés végrehajtása Magyarországon az európai szabályok tükrében – *Belügyi Szemle*, 2012. 7-8. szám
- Sereg András: Elítélt, fizess! – A büntetés-végrehajtási törvénytervezetről – www.jogiforum.hu, 2013. október 1.
- Varga Valéria: Önfenntartó börtönök – realitás vagy utópia? In: *Börtönügyi Szemle* 2013/1.
- Vókó György: *Magyar büntetés-végrehajtási jog*. Budapest—Pécs: Dialóg Campus, 2010

Készítette: dr. Aczél-Partos Adrienn
Képviselői Információs Szolgálat

Országgyűlési Könyvtár

E-mail: infoszolg@parlament.hu
Intranet: <http://infoszolg.ogyk.hu>
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486

Az információs jegyzet belső felhasználásra, az országgyűlési képviselők tájékoztatása céljából készült.
A dokumentum az összeállítás elkészültének időpontjában fennálló aktuális helyzetet mutatja be.
Az információs jegyzet szerzői jogvédelem alatt áll.